

μαί, αποτέλεσμα τῆς ἀναμοχλευτικῆς ἐνεργείας τῶν δένδρων κυρίως, ἐκαθαρίσθησαν μέχρι τοῦ παλαιοῦ ὑποστρώματος τῶν ψηφιδωτῶν τὸ ὁποῖον ἦτο εἶδος «καλδεριμίου». Ἐν συνεχείᾳ αἱ ρωγμαὶ αὗται ἐκαλύφθησαν διὰ τσιμέντου, διὰ τοῦ αὐτοῦ δὲ ὑλικοῦ περιωρίσθησαν κύκλῳ τὰ ψηφιδωτὰ ἵνα συγκρατηθοῦν. Ἀντιμετωπίζεται ἤδη τὸ πρόβλημα τῆς σωτηρίας τῶν δαπέδων τούτων ἀπὸ τῆς φθορᾶς τὴν ὁποίαν θὰ ἐπιφέρουν οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὸν ναόν. Τέλος σημειοῦμεν ὅτι ἡ εἰδοποίησις τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας σχετικῶς πρὸς τὰ μωσαϊκὰ ἐγένετο παρὰ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως Χανίων κ. Κασιμάτη.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΑΛΕΞΙΟΥ

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ 1952.

Ἐκ τῶν μᾶλλον σημαντικῶν πνευματικῶν γεγονότων τοῦ λήξαντος ἔτους 1952 εἶναι ἡ ἴδρυσις καὶ μερικὴ ἔκθεσις τοῦ Ἱστορικοῦ Μουσείου Ἡρακλείου. Ὡς γνωστὸν ἡ ἐπιθυμία τοῦ μακ. Ἀνδρέου Λυσιμ. Καλοκαιρινοῦ ὅπως ἡ οἰκία του χρησιμεύσῃ ὡς ἱστορικὸν Μουσεῖον ἐπραγματοποιήθη διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Ἑταιρείας Κρητικῶν Ἱστορικῶν Μελετῶν καὶ τῆς γενναίας ἀρωγῆς τῶν Φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων Ἡρακλείου, ὡς καὶ τοῦ Ἐφεδρικοῦ Ταμείου καὶ τοῦ Δήμου Ἡρακλείου. Τὸ οἰκοδόμημα μεταποιηθὲν καταλλήλως ἐδέχθη ἤδη τμῆμα τοῦ πρὸς ἔκθεσιν ὑλικοῦ καὶ συγκεκριμένως ἐξετέθη ἐξ ὀλοκλήρου ἡ συλλογὴ μεσαιωνικῶν γλυπτῶν τοῦ Δημοσίου, ἡ ὁποία ἦτο μέχρι σήμερον ἀποθηκευμένη εἰς τὸ Μουσεῖον Ἡρακλείου. Εἰς τὸ ὑλικὸν τοῦτο προσετέθη καὶ ἄλλο συλλεχθὲν διὰ δαπάνης καὶ μερίμνης τῆς Ἑταιρείας, συγκεκριμένως τὸ ἀξιόλογον σύνολον παλαιοχριστιανικῶν γλυπτῶν, τὸ ὁποῖον ἀπέκειτο κατὰ χώραν ἀκόμη εἰς τὸν ἐν Γόρτυνι ναὸν τοῦ Ἁγίου Τίτου.

Εἰς τὸ ἐκτεθὲν τμῆμα περιλαμβάνονται: α) Ἡ αἶθουσα παλαιοχριστιανικῶν καὶ βυζαντινῶν γλυπτῶν. Ἐν αὐτῇ ἡ κυρία ὁμάς εἶναι ἡ μνημονευθεῖσα τοῦ Ἁγίου Τίτου, δηλ. ὁ ἄμβων, ἐν μέρει ἀνασυγκροτηθεῖς, θωράκια τοῦ τέμπλου, ὑπέρθυρα κ.λ., στόμια φρεάτων μὲ ἀναγλύφους παραστάσεις, κιονόκρανα, καὶ ἐπιγραφαὶ χριστιανικαὶ ἐπιτύμβιοι.

β) Ἡ αἶθουσα ἐνετικῶν γλυπτῶν. Ταῦτα εἶναι κατὰ μέγα μέρος οἰκόσημα εὐγενῶν ἐνετικῶν καὶ ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν, ἐπιτύμβιοι γλυπτοὶ λίθοι, ἀρχιτεκτονικὰ μέλη ἀνασυγκροτημένα ἤτοι δύο ἀψιδώματα τοποθετημένα εἰς τὰς θύρας τῆς αἰθούσης, μία κομπὴ κρήνη μὲ σύστημα ἐπαλλήλων μικρῶν δεξαμενῶν κ. ἄ. Τὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη προέρχονται ἐκ τῶν μεγάρων τοῦ Χάνδακος, τὰ δὲ οἰκόσημα ἐξ αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν τειχῶν. Ἐκ τῶν ἐκλειψάντων μνημείων ἀντιπροσωπεύεται μὲ μέρος τοῦ γλυπτοῦ κόσμου τῶν ἡ Πύλη τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (μετάλλιον τοῦ Ἁγίου ἐφίππου) καὶ ἡ Λέσχη (Loggia) τοῦ Χάνδακος. Αὐτῆς ἀνασυνετέθη ἐνδεικτικῶς τμῆμα τῆς ζωφόρου μὲ τρίγλυφα καὶ μετόπας εἰκονίζουσας λέοντας καὶ τρόπαια ὄπλων. Ἡ θρησκευτικὴ γλυπτικὴ ἀντιπροσωπεύεται μὲ σύνολον μαρμαρίνων καὶ πωρίνων κεφαλῶν, κορμῶν κ.λ. καὶ μὲ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη ναῶν (ρόδαξ τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου κ.λ.). Ταῦτα ἀποτελοῦν ἰδιαίτερον τμῆμα.

γ) Ἡ αἶθουσα ἐπιγραφῶν, ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν. Ἐκτίθενται ἐπιγραφαὶ σχέσιν ἔχουσαι μὲ κατασκευὰς καὶ ἀνοικοδομήσεις θρησκευτικὰς ἢ ὀχυρωτικὰς, καὶ ἐπιτύμβια μὲ ἀνάγλυφον διακόσμησιν καὶ ἐπιγρα-

φάς. Αί έλληνικαί εἶναι ἔμμετροι καί εἰς ἀρχαίαν γλῶσσαν. Ὁρισμέναι ἐπιγραφαί σχετίζονται μέ τήν περίφημον ὑπερικοσαετῆ πολιορκίαν τοῦ Χάνδακος.

δ) Ἡ αἶθουσα τουρκικῶν γλυπτῶν: Ἐν αὐτῇ ἐνετειχίσθησαν τὰ διακοσμητικά ἔγχρωμα πλακίδια τοῦ τεμένουσ τῆς Βαλιδέ Σουλτάνας, καί ἐξετέθησαν τουρκικαί ἐπιτύμβια στήλαι καί πλευραί τάφων, ἐπιγραφαί, καί προσόψεις κρηνῶν.

Κατά τοὺς προσεχεῖς μῆνας θά συμπληρωθῆ ἡ ἔκθεσις. Ἡδη αἱ ἐργασίαι γίνονται εἰς τὰ κάτωθι τμήματα:

α) Αἶθουσα βυζαντινῆς καί μεσαιωνικῆς συλλογῆς: Ἐν αὐτῇ θά ἐκτεθῆ καταλλήλως ἡ συλλογή βυζαντινῶν εἰκόνων καί ξυλογλύπτων τέμπλων, ἡ συλλογή μεσαιωνικῆς κεραμεικῆς καί ἡ συλλογή κοσμημάτων, νομισμάτων καί χειρογράφων.

β) Αἶθουσα ἱστορικῆς συλλογῆς: Ἐνταῦθα ἐκτίθενται ἐνθύμια τῆς νεωτέρας κρητικῆς ἱστορίας, ἥτοι ἐνετικά κανόνια, ὀβίδες, βομβίδες, μία γοργόνα προερχομένη ἀπό γαλέραν, χάρται καί σχέδια τῆς ἐποχῆς τῆς Ἐνετοκρατίας παριστῶντα τήν νῆσον, τόν Χάνδακα, τὰ διάφορα φρούρια, τήν ὑπό τῶν Τούρκων πολιορκίαν τοῦ Χάνδακος κ.λ., ὄπλα τῶν ἀγωνιστῶν τῶν κρητικῶν ἐπαναστάσεων (πάντα τὰ ὄπλα τοῦ Κόρακα) καί σημαῖσι τῶν ἐπαναστατικῶν σωμάτων, ἔγγραφα σουλτανικά, πατριαρχικά, ἐκκλησιαστικά κ.λ.

γ) Αἶθουσα λαογραφικῆς συλλογῆς: Ἡ αἶθουσα αὕτη θά περιλάβῃ μίαν μοναδικήν σειρὰν δειγμάτων ἀντιπροσωπευτικῶν ὄλων τῶν τεχνοτροπιῶν ὑφαντικῆς καί κεντητικῆς τῶν περιοχῶν τῆς κρητικῆς ὑπαίθρου.

δ) Κρητικὸν λαϊκὸν σπῖτι: Ἀναπαράστασις κρητικοῦ σπιτιοῦ μέ τήν χαρακτηριστικὴν καμάραν, τὸ τζάκι τήν ὀροφήν τῆς, καί τὰ σύνεργα τοῦ οἰκιακοῦ καί ἀγροτικοῦ βίου.

Ἐκ τῶν ἐκτεθησομένων ἀντικειμένων τῶν αἰθουσῶν τούτων ἡ συλλογή ὑφαντῶν καί ἐργαλείων ἠγοράσθη ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας δι' ἐκδρομῶν εἰς ὅλα τὰ διαμερίσματα τῆς νήσου. Τὰ ὑπόλοιπα ἀποτελοῦν, ὡς καί τὰ γλυπτά, τμήματα τῶν συλλογῶν τοῦ Μουσείου Ἡρακλείου, ἐκτιθέμενον ἐν τῷ Ἱστορικῷ Μουσείῳ. Συντάσσεται ὁδηγὸς τοῦ νέου Μουσείου. Τοῦτο θά ἀνοίξη διὸ τὸ κοινὸν λίαν προσεχῶς.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΑΛΕΞΙΟΥ

Η ΣΥΛΛΟΓΗ ΓΙΑΜΑΛΑΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟ 1952.

Ἡ ἐν Ἡρακλείῳ Συλλογή τοῦ Ἱατροῦ κ. Στυλιανοῦ Γιαμαλάκη ἐπλουτίσθη κατά τὸ 1952 μέ τὰ κάτωθι νέα ἀποκτήματα:

α) Πήλινα: 1.—Ἐν σύνολον ρωμαϊκῶν χρόνων ἐξ Ἁγίων Δέκα (παρὰ τήν ἀρχαίαν Γόρτυνα) περιλαμβάνον ἐν δίωτον ἀγγεῖον, ἓνα κἀνθαρον, δύο ὑψηλὰς πρόχους, ἓνα ὑψηλὸν μελαμβαφῆ σκύφον καί ἄλλον ἓνα χαμηλόν, καί τέλος δύο μελαμβαφῆ μόνωτα κύπελλα.

2.—Ἐκ Κνωσοῦ προέρχονται εἰς κορινθιακὸς ἀρύβαλλος μέ φολιδωτόν θέμα καί ἐν κυάθιον, μία λαβὴ πιθανῶς ἰσιακοῦ σειστρου μέ ἄτεχνον ἀνάγλυφον παράστασιν κεφαλῆς ἀνθρωπίνης καί εἰς «σβοῦρος» πιθανῶς ρωμαϊκῶν χρόνων.

3.—Ἐκ Γάζι, ἴσως ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ σενοικισμού, τοῦ ὁποίου τὸ ἱερὸν ἐρευνηθὲν ὑπὸ τοῦ Σπ. Μαρινάτου ἀπέδωσε τὰ γνωστὰ μεγάλα ὑπομινωϊκὰ εἶδωλα, ἀπεκτῆθη μία πρωτογεωμετρικὴ «πάπια» (ἀγγεῖον πτηνόμορφον).